

FOKUS

SPRÅKLYDSANGER MED OPPGAVER

FOKUS E STUMME BOKSTAVER

LESEKURS C STAVSKRIFT

V-lyd med HV, stum V

Toril Karstad

HVALER

John Karst, Rawpixel.com, CC0

John Karst, Rawpixel.com, CC0

Fokus er delvis utviklet ved hjelp av midler fra Extra-stiftelsen (nå Stiftelsen Dam).

Forsidebildet er tegnet av Melissa Adéle Popkema.

Fokus digital læringsressurs (fokus.no) har flere hefter og digitale oppgaver.

Oppgave 5a: Skriv V-lyd med HV-ord i stavskrift.

hvem

hva

hvor

hvorfor

hvordan

hvilken

Oppgave 5b: Skriv V-lyd med HV-ord i stavskrift.

hvilke

hvorfra

hvor hen

hvis

å hvelve

et hvelv

Oppgave 5c: Skriv V-lyd med HV-ord i stavskrift.

hvil

hvile

et hvin

å hvine

hvit

hvitt

Oppgave 5d: Skriv V-lyd med HV-ord i stavskrift.

hvitting

hval

hviske

hvete

hver eneste

hvert eneste

Oppgave 5e: Skriv V-lyd med HV-ord i stavskrift.

annenhver

annethvert

å hvese

hverandre

hverandres

hvorledes

Oppgave 5f: Skriv V-lyd med HV-ord i stavskrift.

hvelving

hvalross

hvorvidt

hverdag

hverdagsmat

eggehvite

Oppgave 6a: Les V-ord med HV.

1

hvem
hva
hvor
hvorfor
et hvelv

2

hvordan
hvilken
hvilket
hvor hen
hvelvet

3

hver ^{eneste}
hvert ^{eneste}
hvitting
eggehvite
hvalross

4

hverandre
hverdag
å hvelve
hvete
hvitveis

Hvelv er et buet tak. Det kan også bety et rom i banken som er tyveri- og brannsikket, der verdier kan oppbevares.

Oppgave 6b: Les V-ord med HV.

1

hvit
hvite
hvitt
et hvin
å hvine

2

hvitvin
hvitblek
hvithåret
hvitløk
hvass ^(skarp)

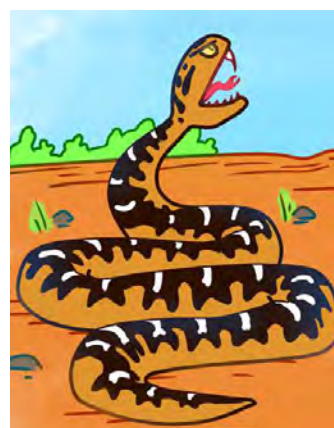
3

hval
blåhval
knølhval
spermhval
hvithval

4

hvile
hvil
hviske ^(i øret)
hvis
hvese

hvine: gi en høy, gjennomtrengende lyd

Hvelv: Rawpixel.com, CC0. Bankhvelv 1: New York Public Library, Wikimedia commons, CC0. 2: Conrad Pourier, Wikimedia Commons, CC0
Hvalross: George Shaw, Rawpixel.com, CC0. Hvitveis: Julie de Graag, Wikimedia Commons, CC0. Kniv/hval: Rawpixel.com, CC0.
Hvisende katt: Hiroaki Takahashi, Rawpixel.com, CC0. Øvrige bilder: Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 7: Fullfør fortellingen.

Ta en titt på bildet. Les innledningen på historien, og fullfør fortellingen.
Velg ut minst fire ord fra oppgave 6, og flett dem inn i historien. Lag overskrift.

Hvalvar og Hvalvine svømmer rolig gjennom vannet. Hvalvar sover mens Hvalvine våker. Bare den ene hjernehalvdelen til Hvalvar sover. Den andre delen passer på når han må opp for å puste. Hvittingene Hvita og Hviten svømmer nær hvalene.

Alle aner fred og ingen fare. Da, plutselig, hører de en merkelig lyd. Hvalvar våkner brått. Hvalene ser forskrekket på hverandre. Hva er dette, mon tro?

Oppgave 8: Del opp i stavelser og tell språklyder i V-lyd med HV-vers.

- Sett prikk under alle vokaler. Hver prikk markerer en stavelse.
- Tegn stavelsesbuer under hvert ord.
- Skriv antall **språklyder**, rett over hvert ord. Eksempler: Ordet *hvitting* har 8 bokstaver, men bare 5 språklyder, for hv er én lyd, tt er én lyd og ng er én lyd. Ordet *hvordan* har 7 bokstaver, men bare 5 språklyder, for hv er én lyd, og rd er én lyd.

NB: Antall språklyder i ordene varierer med dialekt. Hvis du er vestlending eller sørlending, sier du r-en i ordet hvordan. Sjekk hvor mange lyder du selv sier, og noter tallet over ordet!

Hvilken hvitting
er hvitest?

Hvordan hviler
hver hval?

”Hvem- hva- hvor”-

boka hvisket:

”Hvorfor det?”

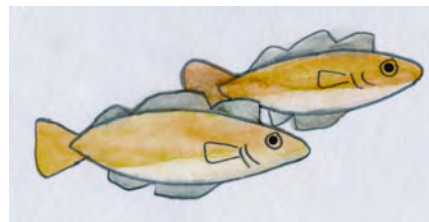
hvis man stjal.

Til pedagogen: Vi deler ikke stavelser opp etter vanlige delingsregler, men sørger for at bokstaver som representerer én språklyd, havner i samme gruppe. Siden lærer vi elevene vanlige delingsregler ved bindestrek.

Oppgave 9: Klipp ut en setning, del opp i ord og pusle. Klipp i bokstaver og pusle sammen. Skriv teksten på konvolutt, og putt brikkene i konvolutt.

Hvilken hvitting
er hvitest?

Hvordan hviler
hver hval?

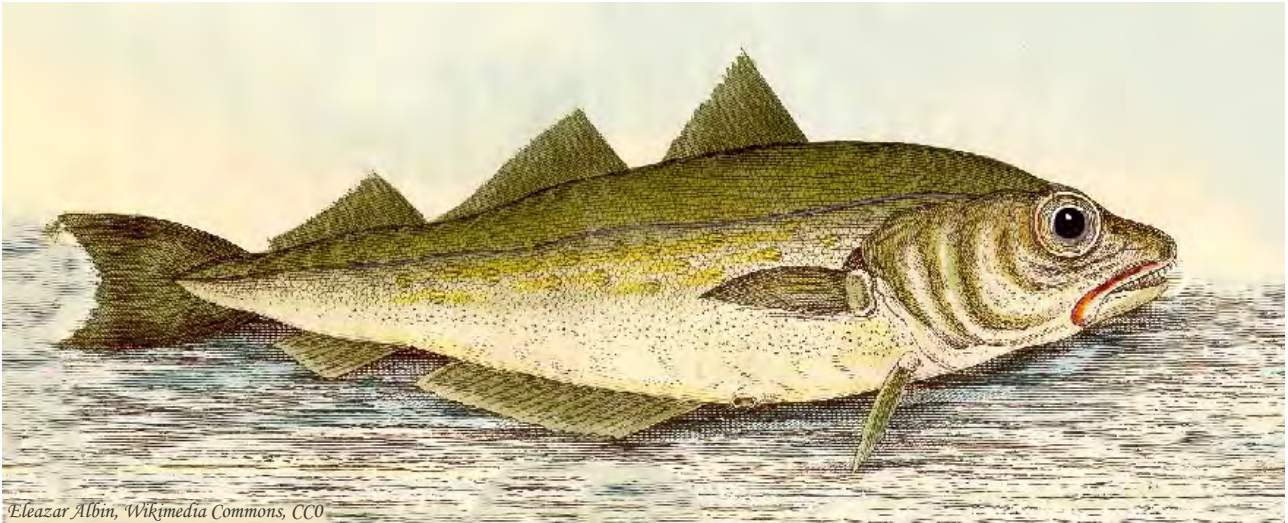

”Hvem- hva-
hvor”- boka
hvisket:

”Hvorfor det?”
hvis man stjal.

Hvaler: Rawpixel.com, CC0

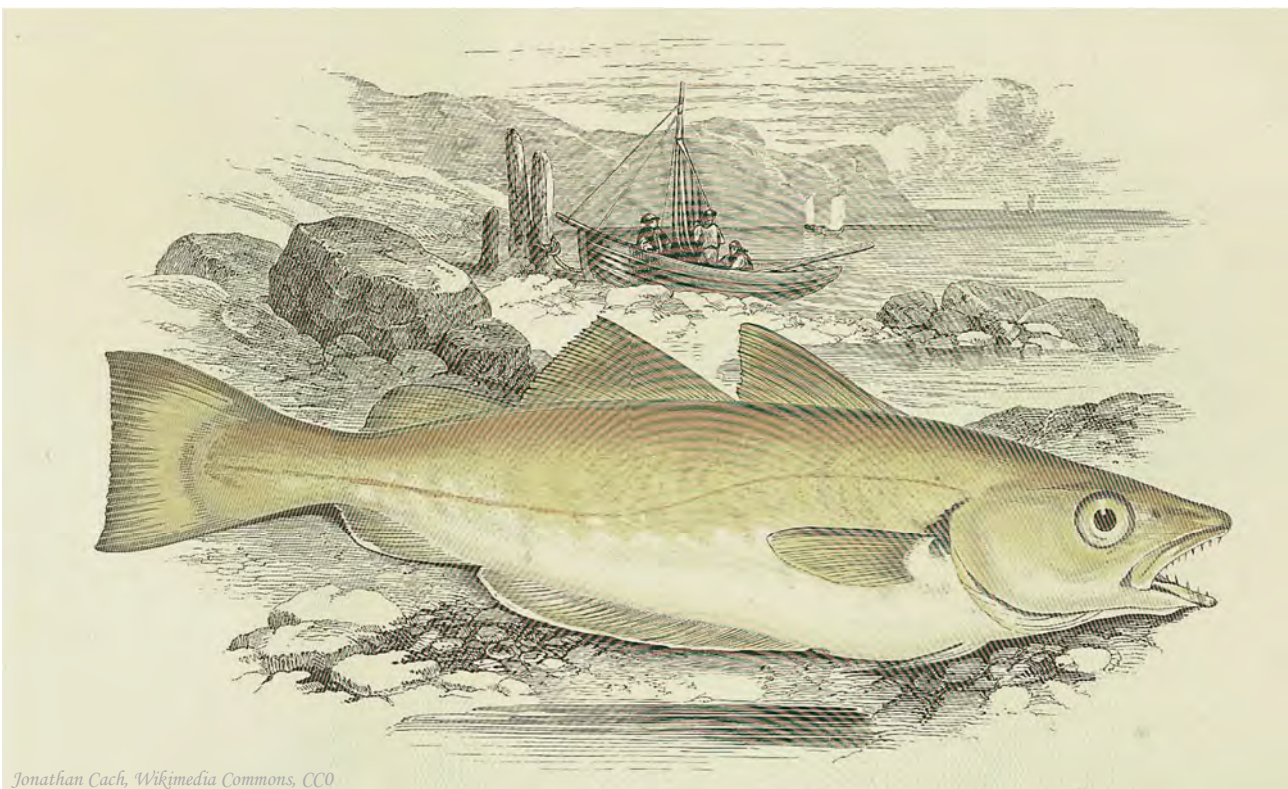

Hvilken hutting er hvitest?

Hvordan hviler hver hval?

«Huem-hwa-hvor»-boka hwisket:

«Hvorfor det?» hvis man stjal.

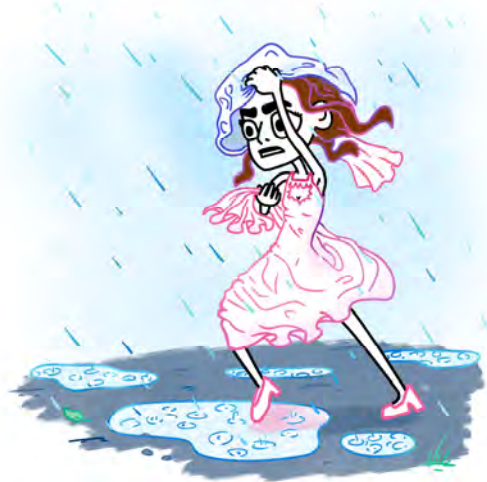

Oppgave 11: Fyll inn med riktig ord fra parordlista til venstre.

hvis	viss	Du klarer det nok, det er jeg på!
hviske	viske	Du kan det i øret mitt.
Hvisk	Visk	hemmeligheten til meg!
hvit	vit	at du er verdifull!
hvide	vite	Endene har helt fjær.
hvin	vin	Vi hørte et da grisen ble slaktet.
hvisker	visker	De sitter og til hverandre.
hvis	viss	Jeg greier det sikkert jeg prøver!
hvisking	visking	Det ble mye på arket.
hvin	vin	De drakk et glass til maten.
hvide	vite	Jeg vil gjerne hemmeligheten.
hver	vær	Det var en som stanget meg.
Hvisk	Visk	bort de stygge blyantflekkene!
hvit	vit	Legen har frakk på seg.
hver	vær	Jeg spiser frokost morgen.
hvete	våte	Du må tannbørsten før du pusser!
hvis	viss	Er du på at han kommer?
hviske	viske	Jeg skal ut ordene jeg skrev feil.
hvete	våte	Melet er laget av .
hvisker	visker	Nå vi ut alle ordene!
hvide	vite	Vi kan ikke hvordan det vil gå.
hver	vær	Vi ser hverandre dag.
hver	vær	Det er fint og varmt i dag.
hvisking	visking	Det ble mye i kinosalen.
hvide	vite	Det er striper på arket.
hvis	viss	Du blir våt du går ut nå.

Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 12: Bøy substantivene i V-lyd med HV-vers.

Ubestemt form entall (en, ei, et)	Bestemt form entall (den, det)	Ubestemt form flertall (flere)	Bestemt form flertall (de)
(en) hvitting			
hval			
	boka		

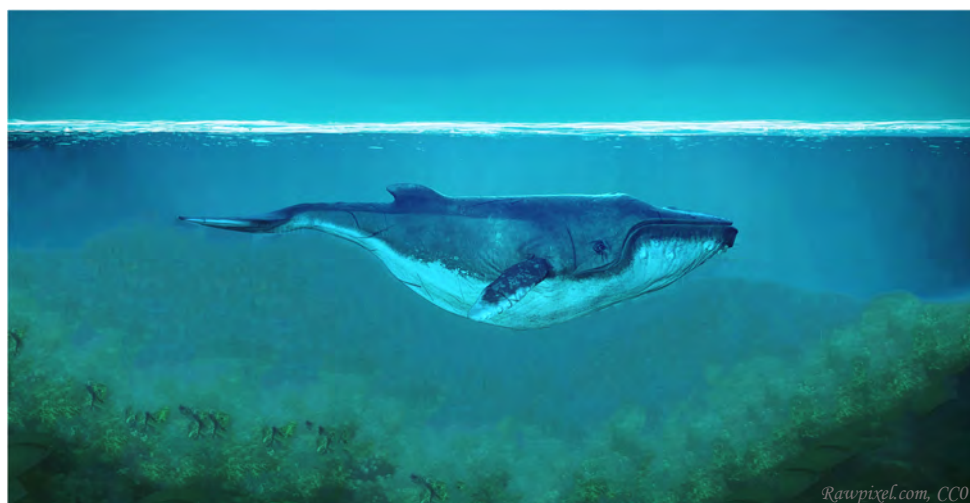
John Karst, Wikimedia Commons, CC0

Robert Hamilton, Wikimedia Commons, CC0

Oppgave 13: Bøy verbene i V-lyd med HV-vers.

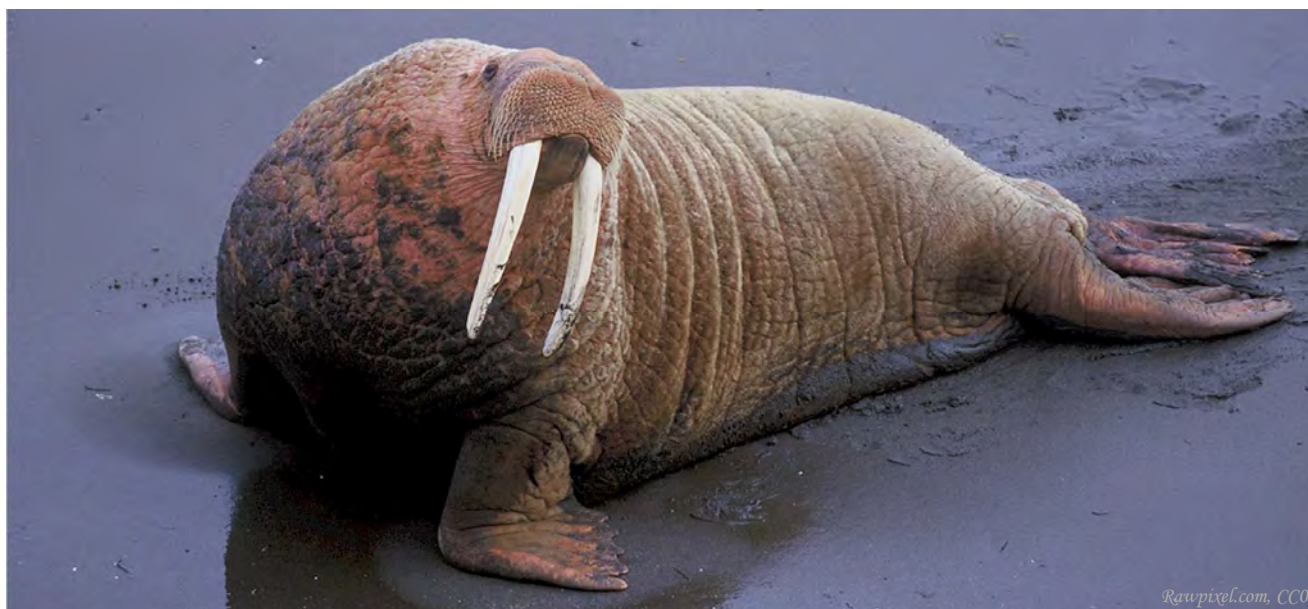
Å skje <i>Infinitiv</i>	Det skjer nå <i>Presens</i>	Det skjedde <i>Preteritum</i>	Det har skjedd <i>Perfektum</i>	Det hadde skjedd <i>Preteritum perfektum</i>
	er			
	hviler			
		hvasket		
		stjal		

Rawpixel.com, CC0

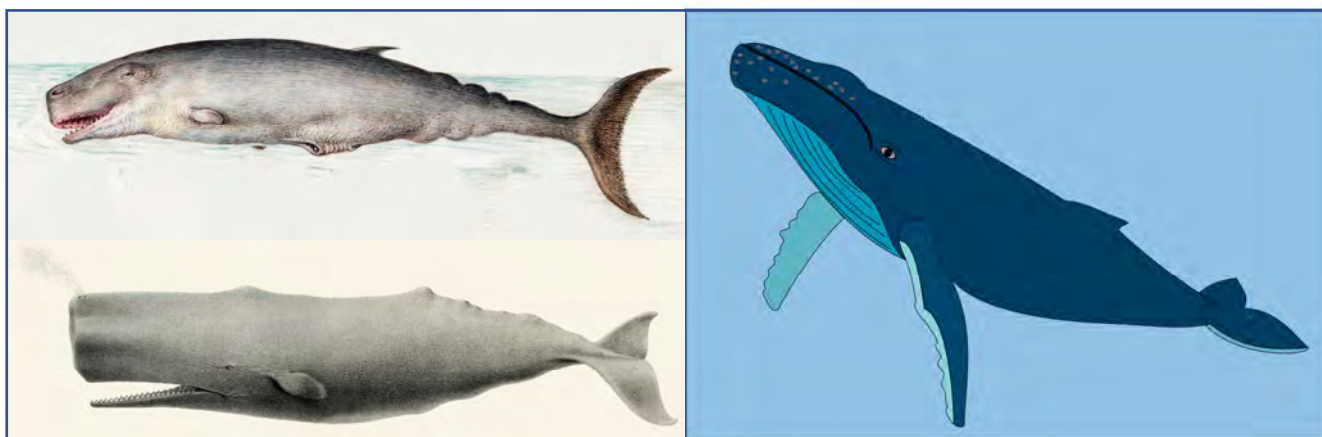
Oppgave 14a: Lag sammensatte ord. Koble sammen ordene til venstre med ord fra lista. Let etter 2. ord del i kolonnene til høyre.

hviske	ross	hviske	hval
hvit	snakke	hvit	grøt
hvete	vin	hvete	arter
hvor	mel	hvor	kost
hver	dan	hver	biff
hvile	malt	hvile	stemme
hval	stol	hval	skurt
hverdags	tøy	hverdags	brød
hviske	kjøtt	hviske	til
hvit	korn	hvit	dagen
hvete	fra	hvete	ende
hvor	andre	hvor	bolle
hver	dag	hver	for
hvile	mat	hvile	andres
hval	dager	hval	hjem
hverdags	leken	hverdags	stilling

Oppgave 14b: Lag sammensatte ord. Koble sammen ordene til venstre med ord fra lista. Let etter 2. ord i kolonnene til høyre.

ettermiddags	hval	Sno	hval
tann		finn	
kloster		middags	
kritt	hvit	sei	hvit
rett		dvergrett	
ribbe		himmel	
bank	hvit	sukker	hvit
blå		kuppel	
gul		våge	
barde	hvit	formiddags	hvit
mel		egge	
stjerne		søndags	
grønlands	hvelv	tre	hvelv
grå		grå	
kirke		melke	
sperm	hvit	knøl	hvit

Rawpixel.com, CC0

STUM V

Stum V-vers: sang nr. 65

Tekst: Toril Karstad, mel: trad., vokal: Frida Benedikte Iversen, 4. kl.,
komp og opptak: Øyvind Åge Berg, illustrasjon: Lydia Medeleine Popkema 10.kl.

Jeg gav sølvet selv til
Per halv tolv i kveld.
Lær den stumme V-en!
Syng nå visa selv!

Oppgave 15: Lytt til sangen, og prøv å lære den.

Oppgave 16: Sett ring rundt de stumme V-ene i sangen, og si «stum».

Oppgave 17: Les sangteksten.

Oppgave 18a: Skriv stum v-ord i stavskrift.

gav

tilgav

utgav

overgav

oppgav

gjengav

Oppgave 18b: Skriv stum v-ord i stavskrift.

selv

selvsagt

selvgod

selvsikker

selvfølge

selvfølgelig

Oppgave 18c: Skriv stum v-ord i stavskrift.

selvmål

selvironi

selvkontroll

selvmotsigelse

selvbetjening

selforsvar

Oppgave 18d: Skriv stum v-ord i stavskrift.

selvhjulpen

selvskreven

selvkritisk

selvkritikk

selfølelse

selvopptatt

Oppgave 18e: Skriv stum v-ord i stavskrift.

tolv

tolvte

tolvtall

tolvfingertarm

sølv

sølvring

Oppgave 18f: Skriv stum v-ord i stavskrift.

sølvlenke

sølvsmykke

sølvpenn

sølvvase

sølvkrus

sølvbryllup

Oppgave 18g: Skriv stum v-ord i stavskrift.

sølvbeger

sølvvalderen

sølvgruve

sølvfat

sølvpudd

sølvrev

Oppgave 18h: Skriv stum v-ord i stavskrift.

sølvgrav

sølvgrå

sølvmedalje

sølvpapir

sølvtey

kvikkølv

Oppgave 18i: Skriv stum v-ord i stavskrift.

halv

halve

halvt

halvannen

halvannet

halvspist

Oppgave 18j: Skriv stum v-ord i stavskrift.

halvgjort

halvfull

halvpart

halvbror

halvsøster

halvsøsken

Oppgave 18k: Skriv stum v-ord i stavskrift.

halvgod

halvveis

halvhjertet

halvkilo

halvmeter

halvliter

Oppgave 18l: Skriv stum v-ord i stavskrift.

halvveien

halvnote

halvsirkel

halvdød

halvpart

halvsover

Oppgave 19a: Les enkle og sammensatte stum V-ord.

1	2	3	4
gav sølv selv halv tolv	tilgav sølvsmed selvsagt halvsirkel tolvte	utgav sølvring selvgod halvsøsken tolvtall	angav sølvkrus selvfølge halvveis tolvdel

Oppgave 19d: Les enkle og sammensatte stum V-ord.

1	2	3	4
gav selv halv sølv	ettergav selvforsvar halvsover sølvbestikk	medgav selvopptatt halvdød sølvgruve	inngav selvfølelse halvveien sølvmedalje

663highland - CC BY 2.5, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=10485652>

Oppgave 19b: Les enkle og sammensatte stum V-ord.

1	2	3	4
gav sølv selv halv	frigav sølvfat selvmål halvpart	overgav sølvgrå selvkritikk halvkilo	ettergav sølvtey selvrespekt halvfull

Oppgave 19c: Les enkle og sammensatte stum V-ord.

1	2	3	4
gav sølv selv halv	gjengav sølvrev selvvalgt halvliter	avgav kvikksølv selvironi halvannen	oppgav sølvalderen selvkontroll halvannet

Oppgave 20: Fullfør fortellingen.

Ta en titt på bildet, side 17. Les innledningen på historien, og fullfør fortellingen. Velg ut minst fire ord fra oppgave 23, og flett dem inn i historien. Lag overskrift.

Ole gav det stjalne sølvtøyet til Per mens han kikket seg engstelig rundt. Det føltes som om halve hjertet var skåret av. Hvorfor hadde han latt seg overtale av halvbroren sin? Dette var ikke rett! Ole utgav seg for å være tøff, men hodet til tolvåringen var fullt av selvbekreftelse. Hvis ikke bestemor tilgav tyven, kom han til å føle selvforakt resten av livet. Og hva om det ble oppdaget at han var tyven? Han hadde ingen ting å si til sitt selvforsvar. Ole stod der, trist og skyldbetynt og så halvbroren stikke av med arvesølvet og bunadsølvet til hans kjære bestemor.

Oppgave 21: Del opp i stavelser og tell språklyder i stum V-vers.

- a) Sett prikk under alle vokaler og strek under diftongene!
Hver prikk eller strek markerer en stavelse.
- b) Tegn stavelsesbuer under hvert ord!
- c) Skriv antall **språklyder**, rett over hvert ord! Eksempler: Ordet *jeg* har 3 bokstaver, men bare 2 språklyder, for *eg* er diftongen *ei*, som er én lyd. Ordet *tolv* har 4 bokstaver, men bare 3 språklyder, for *v-en* er stum og har ingen lyd.

J²eg g²av sølvet selv til
Per halv tolv i kveld.
Lær den stumme V-en!
Syng nå visa selv!

Oppgave 22: Skriv stum V-verset med stavskrift. Se etter forskriften.

Jeg gav sølvet selv til
Per halv tolv i kveld.
Lær den stumme V-en!
Syng nå visa selv!

Oppgave 25: Klipp ut en setning, del opp i ord og pusle. Klipp i bokstaver og pusle sammen. Skriv teksten på konvolutt, og putt brikkene i konvolutten.

Jeg gav sølvet
selv til Per halv
tolv i kveld. Lær
den stumme
V-en!
Syng nå
visa selv!

Stum: Peter Popkema, 3.kf.

Oppgave 26a:

Lag sammensatte ord. Koble sammen ordene til venstre med ord fra lista.

halv	sikker	sølv	død
sølv	sagt	selv	gjort
selv	penn	halv	bestikk
tolv	kært	selv	rev
selv	del	sølv	portrett
sølv	annen	brude	bryllup
halv	stekt	halv	gran
ny	veis	selv	bror
selv	ironi	brunad	kritikk
halv	eier	selv	sølv
selv	grå	sølv	betjening
halv	mørk	selv	respekt
selv	sølv	arve	gående
kvikk	ferdig	halv	følgelig
halv	valgt	selv	styrt
selv		sølv	

Selvsikker

Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 26b:

Lag sammensatte ord. Koble sammen ordene til venstre med ord fra lista.

til	smed	an	forsvar
selv	krus	halv	hjulpen
halv	tall	selv	stendig
sølv	sagt	av	sove
opp	følge	sølv	sirkel
sølv	mål	halv	god
selv	sikker	sølv	full
sølv	spist	tolvfinger	beger
halv	part	fri	smie
tolv	ring	selv	lysestake
ut	vase	tolv	gav
selv	fylt	halv	tarm
halv	gav	sølv	te
sølv		gjen	
selv		selv	
over		halv	

Selvforsvar

Øyvind Martinsen © Fokus